Marija Jurić

Povratak Bakića u rodni Bjelovar

Vojin Bakić: *Princip nade*
Gradski muzej Bjelovar, 29. siječnja 2026. – 6. lipnja 2026.
AUTORSKA KONCEPCIJA IZLOŽBE: Hana Ćurak
AUTORSKI TIM: Ana Martina Bakić, Vjera Bakić,
kustoski kolektiv Što, kako i za koga / WHW

U siječnju 2026. godine otvorena je izložba kipara Vojina Bakića (1915. – 1992.) u njegovu rodnom gradu Bjelovaru. Izložba, organizirana povodom 110. obljetnice kipareva rođenja, prvo je opsežno predstavljanje njegova opusa u rodnom gradu nakon šezdeset godina. Autorsku koncepciju izložbe potpisuje kustosica Hana Ćurak u suradnji s kustoskim kolektivom WHW te Anom Martinom Bakić i Vjerom Bakić, kiparevim unukama. Realizirana je u partnerstvu Grada Bjelovara i Gradskog muzeja Bjelovar, uz podršku Gliptoteke HAZU, Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb, Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti, Muzeja moderne i suvremene umjetnosti Rijeka, Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva obrane Republike Hrvatske. Izložba postavljena u Gradskom muzeju Bjelovar nosi naziv *Princip nade*, a koncentrirana je na kiparev gubitak četvorice braće u Drugome svjetskom ratu te će taj tragični događaj postati ključan za Bakićev budući rad. Naslov izložbe također se referira na istoimenu knjigu Ernsta Blocha napisanu u egzilu iz nacističke Njemačke i spaja Bakićevu umjetnost s literarnom.

Izložba je koncipirana na trima vremenskim lentama postavljenima u prizemlju, podrumu i na prvom katu. U prizemlju je predstavljena lenta Bakićeva života, s istaknutim godinama relevantnih događaja. Kratki tekstovi upotpunjeni su mnogobrojnim arhivskim prilozima – fotografijama,

Kronologija Bakićeva života, Gradski muzej Bjelovar – prizemlje, Foto M. Jurić

crtežima te novinskim člancima. Ističe se zacrnjena 1941. godina kada su četvorica Vojinove braće uhićena i odvedena u sustav logora Jadovno, gdje će biti pogubljena i bačena u jame. Bakić je iste godine nakratko uhićen, no izbavlja ga profesor Frano Kršinić, kod kojega se usavršavao pri završetku školovanja na Državnoj umjetničkoj akademiji u Zagrebu.

U prizemlju je izloženo nekoliko malih modela *Bika* u različitim materijalima i oblikovanjima, izvedenice *Torza* te velike skulpture *Istovremenost* i *Oblik*. *Oblik* je pronađen u kućici na Korčuli gdje je Bakić boravio. Uz navedene, na postolje su polegnute i preostale dvije šake i glava brončane skulpture *Poziv na ustanak* (*Bjelovarac*), oblikovane po Bakićevu najmlađem bratu, Slobodanu. Izvorna je skulptura postavljena nedugo nakon što Bakić saznaje da su mu braća ubijena, 1946. godine u spomen-parku Borik u Bjelovaru. Slijedom događaja, skulptura je minirana 1991. godine, ali sačuvani su preostali dijelovi te mnogobrojne fotografije. Iste godine minirane su još dvije Bakićeve skulpture, a uklonjena je i spomen-ploča s rodne kuće braće Bakić. Godinu poslije bit će miniran i *Spomenik pobjedi naroda Slavonije u Kamenskoj*, podignut 1968. godine, koji je u trenutku postavljanja bio najveća apstraktna skulptura. U siječnju 1992. umire Zoran Bakić, Vojinov sin s kojim je radio *Spomenik ustanku naroda Banije i Korduna* na Petrovoj gori, dok iste godine 30. prosinca, u 77. godini života, umire i Vojin. Nebrojene skupne i samostalne izložbe, nagrade za rad i životno djelo, članstvo u JAZU-u te svjetska priznatost nisu mogle spriječiti da

političke i društvene okolnosti 90-ih godina dovedu do devastacije dijela njegova javnog opusa.

Osim preostalih dijelova *Bjelovarca*, sačuvan je i njegov manji model, koji je za potrebe izložbe postavljen na stubištu između katova. U podrumu se nalaze crne lente, svaka posvećena po jednome ubijenom bratu Bakić. Donose osnovne podatke o njihovim životima, njihovu doprinosu bjelovarskoj zajednici te Vojinova sjećanja i dojmove o braći preuzeta iz *Bjelovarskog lista* 1981. godine. Braća Bakić – Aleksandar, Milan, Nikola i Slobodan, rođeni između 1912. i 1919. godine – bila su aktivni sudionici sportskog i društvenog života Bjelovara. Aleksandar je bio trener nekoliko sportova te urednik *Glasa Bjelovara*, čija se redakcija nalazila u obiteljskoj kući. Milan i Nikola završili su pravo. Milan je došao do položaja tajnika Okružnog komiteta Komunističke partije Hrvatske, dok je Nikola radio na bjelovarskom sudu i igrao za nogometni klub Građanski. Najmlađi brat Slobodan studirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te bio član SKOJ-a, a uhićen je s 22 godine. Zbog njihove aktivnosti u javnom i sportskom životu *Fiskulturno društvo Bjelovar* nakon Drugoga svjetskog rata mijenja ime u *Sportsko društvo „Braća Bakić" Bjelovar*. Prije same deportacije u logor braća su bila pritvorena u prostorije tadašnje administrativne zgrade, odnosno današnjeg Muzeja grada Bjelovara. Usmjeravanje pozornosti na istaknute članove zajednice koji su je oblikovali poseban je pristup Bakićevim inače dobro poznatim djelima i manje poznatom životu. Predstavljanje tih važnih Bjelovaraca u

Novopronađena skulptura „Oblik", drveni „Torzo" i „Istovremenost", Gradski muzej Bjelovar – prizemlje, Foto M. Jurić

Postav izložbe, Gradski muzej Bjelovar – prvi kat, Foto M. Jurić

njihovu gradu čin je ponovne valorizacije njihovih mjesta u lokalnom pamćenju nakon razdoblja tijekom kojega su pojedini spomenici, imena i obilježja obitelji Bakić bili uklonjeni, uništeni ili izmijenjeni.

Unutar soba u podrumu, u kojima su braća moguće bila pritvorena, nalaze se projekcije priloga o Bakićevim spomenicima, dokumentarac o uništavanju spomenika NOB-a te videorad autora Miloša Trakilovića *All but War Is Simulation*. Osim ovog umjetnika mlađe generacije, Sara Salomon prilagodila je zvučnu instalaciju *Field of Action: Burning Pleasure* (2024.), postavljenu u atriju među nekoliko Bakićevih *Svjetlonosnih formi*, a David Maljković, koji se već gotovo dvadeset godina bavi potencijalima Bakićeva nasljeđa, izložio je rad *Retired Form* iz 2008. godine. Izlaskom iz podruma, mjesta gdje je predstavljeno izgubljeno, uništeno i ubijeno, posjetitelj dolazi na osvijetljen kat. Ondje su predstavljene godine nakon Bakićeve smrti koje su do 2000. godine prazne. Tek nakon toga postoje informacije o novim izložbama, rekonstrukciji *Bjelovarca*, retrospektivnoj izložbi *Vojin Bakić: Svjetlosne forme*, izdanje časopisa *Zarez* posvećeno Petrovoj gori, knjizi *Modernism In-Between*, izložbi *Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia, 1948 – 1980* u New Yorku i interpretacijama Marka Lulića, Davida Maljkovića, Igora Grubića i Sandra Đukića. Rjeđe viđeni radovi s fakulteta, modeli za *Ivana Gorana Kovačića*, *Spomenik pobjedi naroda Slavonije* i nekoliko različitih oblikovanja spomenika na Petrovoj gori ispunjavaju prostorije. Uz skulpture, postavljeno

je i nekoliko platna oslikanih krugovima koji nalikuju na svjetlosne forme u dvodimenzijskom oblikovanju s potpisom Bakića. Najveća *Svjetlosna forma* izložbe, na zadnjem zidu pod različitim odbljescima sunca, drukčije osvjetljava prostor. Osvjetljava put povrataka priznavanja kipara – obnovom radova, vraćanjem reprodukcija i repliciranjem spomen-ploče braći Bakić, ponovno postavljene 2020. godine na rodnu kuću. U konačnici, grad Bjelovar 2025. godine otkupljuje obiteljsku kuću Bakić, danas uvrštenu na popis zaštićenih kulturnih dobara te, u partnerstvu s Gradskim muzejom Bjelovar, provodi projekt njezine obnove, koji bi trebao biti dovršen do 2028. godine. ×